

218. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.

Репіна І. М.

д.е.н., професор кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана», Україна

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ІНКЛЮЗИВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ПРИКЛАДНІ ІНСТРУМЕНТИ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Актуалізовано проблему подолання бідності за рахунок поширення інклюзивного підприємництва. Розглянуто можливості підприємництва в контексті забезпечення соціальної інклюзії, залучення бідного населення країни до здійснення підприємницької діяльності. Автором досліджено європейські бізнес-практики боротьби із соціальною ізоляцією та запропоновано інклюзивні моделі підприємництва: консультаційно-мультиплікаційну, венчурну, філантропічну, комунікаційну та модель працевлаштування. Анонсовано міждисциплінарний проект «Європейське інклюзивне підприємництво» створений викладачами ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Ключові слова: соціальна ізоляція, інклюзивне підприємництво, межа бідності, інклюзивна бізнес-модель, онлайн платформа «Європейське інклюзивне підприємництво».

Modified the problem of poverty reduction through inclusive distribution business. The possibilities of entrepreneurship in the context of social inclusion, involving poor countries to carry out business activities. The author studied European business practices to combat social exclusion and offered inclusive business: consulting and cartoon, venture capital, philanthro-

pic, communication and employment model. Announced the interdisciplinary project “European Inclusive Entrepreneurship” was created by teachers SHEE “Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman.”

Keywords: social isolation, inclusive entrepreneurship, poverty, inclusive business model online platform “European Inclusive Entrepreneurship”.

Дослідження багатьох вчених доводять, що бідність суттєво обмежує можливості людського розвитку, породжує соціальні конфлікти, є загрозою єдності суспільства. Останнім часом відбулася деполаризація осередків бідності. Кількість людей на межі бідності та тих, кому важко знайти роботу, за 2016 рік зростає. Кожній четвертій людині загрожує бідність. І таких людей 122 мільйони – чверть населення розвинених країн Європи [1].

В Україні за даними останніх років, за межею відносної бідності перебуває 23,8 % населення. Одним з основних факторів загострення даної проблеми стало погіршення стану ринку праці, особливо в регіонах з великим скупченням вимушено переміщених осіб. Якщо у 2011 році рівень безробіття в Україні сягав 8,0 % економічно активного населення і впродовж наступних двох років поступово знижувався (2012 р. – 7,6%, 2013 р. – 7,3 %), то внаслідок втрати місць роботи вимушеними переселенцями рівень безробіття зріс у 2014 році до 9,3 % і тримається на рівні 9,1 % (2015 р.) та 9,3 % (2016 р.) [2]. Крім того, серед безробітних кожен п'ятий перебуває у стані незайнятості більш як 12 місяців.

Соціальна ізоляція населення багатьох країн актуалізувала необхідність створення дорожньої карти соціальної інклюзії для людей які опинилися за межею бідності. Така дорожня карта має запропонувати бідним і соціально незахищеним верствам населення інструменти самореалізації в підприємницькій діяльності. Безумовно інклюзивна аудиторія не має коштів для реалізації широкомасштабних і капіталомістких проектів, але здатна реалізувати креативні бізнес-ідеї з використанням унікальних інтелектуальних ресурсів і персональних здібностей.

Дієвим інструментом боротьби з нею повинна стати імплементація кращих європейських та світових практик інклюзивного підприємництва в національні економічні системи. Зменшення чисельності бідного населення на пряму вплине на рівень розвитку країни за рахунок псевдоекономії витрат на соціальний захист інклюзивної аудиторії. Для прикладу, лише Франція витрачає майже чверть свого ВВП на соціальну допомогу бідним, а в середньому по ЄС – це 19,6%.

Інклюзивне підприємництво здатне допомогти багатьом нужденним подолати прожитковий мінімум, який, до речі, в різних країнах суттєво відрізняється. Так у Румунії межа бідності визначена на рівні 103 євро щомісяця, в Люксембургу це 1600 євро на місяць, в Італії – 786 євро [1]. Для порівняння в Україні з 1 травня 2017 року прожитковий мінімум складає 1624 грн, що відповідає 56 євро за діючим курсом.

Концепція інклюзивного підприємництва вперше була презентована 1 липня 2008 року в доповіді ООН «Переваги для усіх: стратегії ведення бізнесу із залученням бідного населення» (англ. *Creating Value for all: Strategies for Doing Business with the Poor*) [3, с.43-49]. Вона містила більше 50 реальних бізнес-практик зі всього світу, ідентифікований та систематизований досвід який було покладено в основу визначення інклюзивної бізнес-моделі. При цьому переваги інклюзивних бізнес-моделей полягають не лише у безпосередньому отриманні грошових коштів. Для бізнесу вигода полягає також і в залученні нових клієнтів, розширенні зайнятості і зміцненні каналів постачань сировини і продукції. До переваг для людей з низьким рівнем доходів можна віднести задоволення основних потреб, отримання стійких доходів і досягнення більш високої продуктивності.

Враховуючи зміст і завдання підприємництва можна виділити декілька моделей забезпечення соціальної інклюзії.

- *Консультаційно-мультиплікаційна модель.* Дана модель передбачає поширення успішного досвіду інноваційного підприємництва серед інклюзивної аудиторії самими підприємцями практиками. Вони надають консультації з приводу відкриття власного бізнесу, які потім продають

свої інноваційні продукти чи послуги на відкритий ринок.

- *Венчурна модель.* За такої моделі великі інноваційні підприємства або підприємці новатори можуть приймати участь у спів фінансуванні або кредитування власної креативної справи бідних людей.

- *Модель працевлаштування.* Відповідно до цієї моделі компанії надають можливість працевлаштування та професійного навчання людям, які не можуть створити конкуренцію на традиційному ринку праці (люди з фізичними вадами, бездомні, соціально незахищена молодь, колишні засуджені). Таку модель широко застосовують європейські громадські організації різного спрямування, а також компанії міського благоустрою, кав'ярні, кур'єрські компанії тощо. Яскравим прикладом імплементації моделі працевлаштування є «Солідарний гастроном» Монреа, в одному з найбільш густонаселених передмість Парижа. Заснований 2013 року благодійною асоціацією «Аврора», цей гастроном допоміг вже 390 бідним сім'ям [4].

- *Філантропічна модель.* Підприємці продають товари та надають послуги, а отриманий дохід майже у повному обсязі використовують на фінансування соціальних програм (зокрема Фонду європейської допомоги для найбідніших). Проте існування такої моделі багаторазово піддавалося критиці з боку значної частини підприємців через суперечності із законом конкуренції.

- *Комунікаційна модель.* Модель часто використовують для комерціалізації соціальних послуг чи для отримання вигоди від нематеріальних активів, таких як торговельні відносини, а дохід підприємців витрачається на фінансування послуг клієнтам, неспроможним їх оплатити.

Аналізуючи потребу інклюзивної аудиторії в підвищенні рівня знань з підприємництва, викладачі кількох кафедр ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» виступили з ініціативою створення он-лайн платформи для навчання людей з особливими потребами основ ведення підприємницької діяльності, спираючись на кращі європейські практики. В результаті співпраці в 2016 році був створений проект освітньої он-лайн платформи «Європейське інклюзивне підприємництво».

Основними завданнями проекту є:

- поширення знань про ЄС та євроінтеграційні переваги, а також механізми створення інклюзивного підприємництва серед аудиторії без базової економічної освіти яка має низькі доходи;
- конвергенція європейського досвіду інклюзивної інноваційного підприємництва в бізнес-середовищі України;
- імплементація європейської концепції бізнес-моделі інклюзивної підприємництва в середу, яка здатна реалізувати креативні бізнес-ідеї за рахунок розвинених підприємницьких компетенцій, командоутворення з використанням наявних ресурсів і персональних здібностей людей з обмеженими можливостями.

Множинні синергійні ефекти від поширення досвіду європейського інклюзивного підприємництва полягають у створенні бізнес-моделей нових підприємств і мережі експертів в певних галузях знань про процес практичної реалізації і комерціалізації інклюзивних бізнес-моделей. Ця мережа має сприяти розвитку інклюзивних бізнес-моделей в регіонах, розширення міжнародних контактів і поширення знань про європейський досвід створення і розвитку інклюзивного підприємництва.

Список використаних джерел

1. Бідність у Європі: для когось – статистика, для когось – реальність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2015/12/07/a-portrait-of-poverty-europes-women-children>
2. Основні показники ринку праці (річні дані). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Riepina I.M., Andriushchenko K.A., Kolomiyets-Ludwig E.P. Inclusive Innovative Entrepreneurship Development in the Context of the European Integration / I.M. Riepina, K.A. Andriushchenko, E.P. Kolomiyets-Ludwig // *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum*. – Czech Republic. – 2016. – NR 1 (32). – Pd. 43-49.
4. Epicerie Solidaire d'Aurore. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aurore.asso.fr/aurore-a-ouvert-une-epicerie-solidaire-a-montreuil.html>